

פסח שייר בקדושתן. שאמר: הרי הן קדושות על מנת כן, שכאשר אני אתן אותם לבעל הטלה להמנות עמו – תפקע בכך קדושתן, ויהיו מאז חולין בידו, ואוכל ליתנם לו את המעות בתורת מתנה גרידא והוא ימנה אותי על קרבנו במתנה⁽¹⁾

ב. בעל המעות הקדיש אותן הקדש גמור, אלא שבעל הטלה לא הקדישו הקדש גמור, וכדלקמן.

ומצאנו מקור לדבר זה, שהטלה או המעות אינם הקדש גמור, בביריתא [בתמורה ל א], שנחלקו בה רבי וחכמים בדין אדם שהפריש טלה לפסחו, ונוזק למעות, ורוצה להמנות אחרים על פסחו ולקבל מהם את מעותיהם שהפרישו לקניית פסח, ולהשתמש באותן מעות.

לדעת חכמים מותר לו להשתמש בדמים אלו רק לצרכי אכילת קרבן פסח [כגון לקנות בהן עצים לצלותו].

ואילו רבי סובר שיכול לעשות בהם שימוש גמור של חולין, ויכול לקנות בדמים אלו חלוק לעצמו או טלית, על אף שהדמים שקיבל הן מעות קדושות, ולכאורה אינן יכולות להתחלל על הקרבן הקדוש.

ובהכרח, צריך לומר שרבי סובר שאין המעות קדושות לגמרי.

שהרי שנו בביריתא "הממנה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו מעות שבידו חולין". ולמה אמרו כן? הרי זה הממנה הפריש טלה לפסחו. וזה שנמנה עליו הפריש קודם לכן את המעות לפסחו.

ואם כן היאך, כיצד החקיש שהיה במעות חל מתחלל על הטלה שגם הוא הקדש?

שחילול מעות הקדש יתכן רק אילו היה הקונה נותן מעות עבור בהמת חולין, שאז היתה הקדושה שבמעות מתחללת על בהמת חולין, והמעות יצאו לחולין.

אבל כאן, כיון שהבהמה כבר היתה קדושה קודם לכן לשם פסח, להיכן הלכה הקדושה שהיתה במעות?

וכיון שכך מה טעם הדבר דקתני מעות שבידו חולין?

אמר אבוי לתרץ: בהכרח שלא יתכן לומר כמו שנקט המקשן [עולא או רבי אושעיא] בפשטות, שגם המעות היו הקדש גמור וגם הטלה היה הקדש גמור.

אלא, מוכרחים לומר שאחד מהם לא היה "הקדש גמור".

ואפשר לומר בזה שני דרכים:

א. בעל המעות שהפריש את מעותיו לקרבן

1. קשה, הרי יש מאן דאמר שהקדש לא פקע בכדי [בחנם] בלא פדיון. ויש לומר, שכל זה דוקא בקדושת הגוף, אבל קדושת דמים פקעה בכדי אם מתחילה כשהקדיש, הקדיש לזמן. כמבואר בנדרים כט א. אך מדברי רש"י עירובין לו א נראה לכאורה

[א] הקשו הרי אם לא היה עכבר, החור לא היה יכול לגנוב. ותיצרו מסתברא שבמקום שנמצא האיסור שם קנסו.

ועל פי זה יש לבאר בסוגייתנו שהמעות של חולין שייכים ללוקח ואותו קנסו. אבל את המוכר לא קנסו להביא דמים אחרים.

והטעם שלרבי אינן קדושות, אפשר לומר בשני דרכים:

א. כשהקונה הפריש את המעות בתחילה, שייר בהקדשו, והפרישן כדי לתתם לבעל הקרבן בשביל להמנות על הפסח, על מנת שיהיו המעות חולין בידו של המוכר.

ב. בעל הטלה לא התכוין להקדיש אותו לגמרי, אלא שייר בקדושתו, שיהיה מקצתו של הטלה חולין, כדי שיוכל להמנות אחרים על פסחו.⁽²⁾

וממילא, כשמקבל מאנשים אחרים מעות קדושות עבור ההשתתפות בטלה, הרי הקדושה שבמעות נתפסת בחלק החולין שנשאר בטלה. והיינו, שהמעות עצמן מתחללות עליו ויוצאות לחולין.

ומנין לנו לדעת איזו משני הדרכים נכונה, האם טעמו של רבי הוא שהיה השיור בקדושת המעות או שהיה השיור בקדושת הפסח?

דבר זה נלמד מהברייתא בתמורה ל ב, בדין אתנן זונה, וכמו שיתבאר לפנינו:

“אתנן זונה”, זה האומר לזונה: הילך טלה זה בשכרך, שאסור להקריב טלה זה שהוא אתנן זונה על המזבח. [תמורה כט א]

וכל זה דוקא אם שילם לזונה בבהמה שלו. אבל אם שילם לה בבהמה שאינה שלו, הבהמה לא נאסרה, שהרי “אין אדם אוסר דבר שאינו שלו”.

ובברייתא בתמורה ל א שאלו: מנין שהנותן בהמת קרבן לזונה, אין הבהמה נאסרת? וענו בברייתא, שיש פסוק שממנו אנו לומדים שהנותן מוקדשין לזונה אין איסור אתנן זונה חל עליהם, כדלקמן.

ושאלו בגמרא שם: מדוע הוצרכה הברייתא להביא פסוק כדי ללמוד ממנו שאין איסור אתנן חל על מוקדשין? והרי מוקדשין הם ממון גבוה, ואינם שלו, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו!

ואמר רבי אושעיא לתרץ: מדובר בברייתא בקרבן פסח שהמנה עליו את הזונה בשכרה. והיה קרבן הפסח הזה חולין במקצתו, וכשיטת רבי, שיכול לקנות בדמים שקיבל עבור אותו המקצת חולין חלוק וטלית.

וכיון שהטלה שהפריש לפסחו יש שיור בקדושתו, שמקצתו חולין, היה מקום לומר שיש לאסור אותו משום אתנן זונה. לכן הוצרכה הברייתא להביא פסוק להתירו.

ויש ללמוד מדברי הברייתא הזו, לפי מה שהסביר רבי אושעיא, שהטלה שמפריש לפסחו מקצתו הוא חולין.

שאפילו קדושת דמים לא פקעה בלא פדיון, והקשה עליו רבי עקיבא איגר שם מדברי הגמרא בנדרים כט א. ולכאורה קשה עליו גם מסוגיתנו.

2. בתמורה יא ב וקידושין ז א נחלקו תנאים באומר רגל בהמה זו עולה האם פשטה קדושה

בכולה. ובדבר שהנשמה תלויה בו כגון שאמר “לב בהמה זו עולה”, וכן האומר חציה עולה, לדברי הכל פשטה קדושה בכולה. וצריך עיון בסוגיתנו, איך יכול לשייר מקצת הבהמה חולין. וכן הקשה בשו”ת דברי חיים מצאנז, אורח חיים סימן כט. עייין שם שמאריך לבאר את כל הסוגיא.

ומכאן יש לפשוט את הספק שהסתפקנו לעיל בדברי רבי, אם טעמו משום שיש שיור בקדושת הדמים, או משום השיור בקדושת הטלה.

כי מדברי רבי אושעיא מוכח, שמבאר את שיטת רבי, שטעמו הוא מחמת השיור בקדושת הטלה.

ועתה בא אביי לתרץ את דברי הברייתא, שהממנה אחרים עמו על פסחו מעות שבידו חולין, על פי דברי רבי, הסובר שיכול אדם לקנות בדמים שקיבל מהנמנים על פסחו אפילו חלוק או טלית.

וכך אמר אביי: **אי לא דאוקמיה רבי אושעיא לההיא**, אם לא שהעמיד רבי אושעיא את הברייתא של אתנן במוקדשין, **בממנה זונה על פסחו**, שמסברא גרידא היה ראוי לומר שהפסח נאסר משום אתנן זונה, לפי שמקצת מטלה הפסח חולין הוא, **ורבי היא**, ולכן הוצרכה הברייתא ללמוד מפסוק שהפסח מותר.

אני, אביי, כשלעצמי, לא הייתי מעמיד את הברייתא כדברי רבי.

אלא, הוה מוקימנא הייתי מעמיד את הברייתא הזאת בכל קדשים קלים, ולא דוקא בפסח [וכגון שנתן לזונה שלמים באתננה], **ורק אליבא דרבי יוסי הגלילי**.

דאמר רבי יוסי הגלילי: קדשים קלים — ממון בעלים הוא.

וכיון שהם ממון בעלים, מסברא בלבד היה מקום לומר שקדשים קלים שנתנן לזונה

נאסרים משום אתנן. ולכן הוצרכה הברייתא ללמוד מהפסוק שאין הם נאסרים.

אבל מה שאמר רבי אושעיא, שלדעת רבי יש שיור בקדושת הטלה של פסח — זה לא היה נראה לי [לאביי] לומר מעצמי.

לפי שהייתי אומר: **בהקדש שהקדיש האדם את הפסח עצמו**, בקדושת הגוף להקריבו על המזבח — **לא משייר איניש** בקדושתו כלום, אלא מתכוין להקדיש את כולו לגמרי.

ורק במעות, שמייחד אותם אדם עבור פסח, בזה סובר רבי **שודאי משייר איניש** בקדושת המעות, הואיל **דמעיקרא** [שמתחילה] **כי מפריש להו** כאשר מפריש אותם, **אדעתא דהכי מפריש להו**, על דעת כן מפריש אותם, שכאשר יתנם לבעל הקרבן יהיו המעות חולין בידי בעל הקרבן הממנה אותו עליו, ויוכל לעשות בהם כל חפצו.

והיינו, שלא מקנה לו בעל הטלה לבעל המעות את חלקו בקרבן עבור מעותיו, אלא ימנה אותו עליו בתורת מתנה, וגם הדמים שנותן לו המנוי יהיו בתורת מתנה. ויהיו חולין משום השיור ששייר בעל המעות בעת שהקדישן, שתהיה קדושתן בצורה שכזאת.

אך **והא** — את הברייתא של ממנה אחרים עמו על פסחו, שאומרת מעות שבידו חולין, ואמר עולא ואיתימא רבי אושעיא "אפשר ידעי חברין בבלאי טעמא דהאי מילתא" — **ודאי אני אומר שברייתא זו אליבא דרבי היא**.

ומשום הכי [ומשום כך] **מעות שבידו חולין**.

שהרי כבר אמרתי, שלדעתי סובר רבי שבמעוות ודאי משייר איניש בהקדשתן.⁽³⁾

[נאף על פי שבברייתא אמרו גם בממנה אחרים על חגיגתו שהמעוות חולין, רבי דיבר גם בחגיגה הבאה עם הפסח, כדלקמן].

ואילו את הברייתא החיא, באתנן במוקדשין [שמבואר שם שמסברא יש אתנן במוקדשין אלא שהפסוק מיעטן בפירושו], דקא מוקי לה [שמעמיד אותה] רבי אושעיא כרבי, ובקרבן פסח — לא מוקמינא ליה אנא כרבי. אני מעצמי לא הייתי מעמיד את אותה הברייתא כשיטת רבי בקרבן פסח.

שהרי יש מקום לומר דבפסח לא משייר איניש אפילו לרבי.

ואם כן הטלה של הפסח אינו שלו, ואינו נעשה אתנן שהרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

ועכשיו חוזר אביי לבאר את דבריו, שאת הברייתא האומרת שהממנה אחרים עמו על פסחו מעוות שבידו חולין, ודאי יש להעמיד לפי רבי, ואי אפשר להעמידה לפי רבי יוסי הגלילי הסובר שקדשים קלים ממון בעלים הוא:

והא, הברייתא של ממנה אחרים עמו על פסחו — ליכא לאוקמי כרבי יוסי הגלילי.⁽⁴⁾

דחא תני בה, שהרי שנו בה בהמשך, בסיפא: והמוכר עולתו ושלמיו — לא עשה ולא כלום. ואילו לדעת רבי יוסי הגלילי שלמים שהם קדשים קלים הם ממון הבעלים, ויכול למכרם.⁽⁵⁾

קיצורו של דבר: אביי עצמו, רוצה לפרש את הברייתא של ממנה אחרים על פסחו כרבי, שכאשר הפרישו את המעוות על דעת כן הפרישום, כדי שיוכל הממנה לעשות בהם כל צרכו.

שביאר החזון איש בסוגיא.

5. כך פשוט הסוגיא. אבל בקצות החושן בסימן ת"י סק"ב הוכיח שהרמב"ם פוסק כרבי יוסי הגלילי. והקשה, אם כן, איך הרמב"ם פסק שהמוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום.

ולכן כתב הקצות לפרש שלכולי עלמא המוכר עולתו להתכפר בה אחר לא עשה כלום. ודעת רבי יוסי הגלילי שאפשר למוכרה רק לענין הבשר, שיאכלנו הקונה. וכוונת הגמרא להקשות: כיון שלענין שלמים כתוב בברייתא שהמוכר שלמין לא עשה כלום, אם כן, מדוע הדמים חולין. הרי אין להם על מה להתפס כיון שלא זכה הקונה בבהמה להתכפר בה.

אבל בשטמ"ק בבא קמא דף סו הביא בשם תלמיד רבנו פרץ שלרבי יוסי הגלילי אפשר

3. רש"י כאן הוסיף שהמפריש את פסחו נתן לנמנים עליו מתנה בעלמא. והם נתנו לו מעוות חולין מתנה בעלמא. וכוונת רש"י שהרי אביי בא לומר שהטלה עצמו קדוש, ואינו ממון הבעלים כלל, ואם כן הבעלים אינם יכולים למכרו, אלא רק מתנה הוא נותן להם. וגם המתמנים נותנים לו את המעוות במתנה. שהרי אין בידו למכרם להם.

4. משמע מהגמרא שלפי רבי יוסי הגלילי היה מיושב מדוע המעוות יצאו לחולין. וקשה, שאף על פי שרבי יוסי הגלילי סובר קדשים קלים ממון בעלים, מכל מקום הוא מודה שיש קדושה בבהמה ועומדת להקרבה. ואם כן חוזרת קושית הגמרא איך הקדש שבמעוות חל על הקדש בבהמה שכבר היתה קדושה קודם. ועיין מה

פשיטא שהן אסורין! ומאיזה טעם היה עולה בדעתך להתירם?

תשובתך: **שהיה בדין להתיר עופות של חולין**, בקל וחומר:

ומה אם בהמות מוקדשין, שהחמירה בהם תורה, בכך שהמום פוסל בהן, בין אם נפל בהם מום קודם שהוקדשו ובין לאחר שהוקדשו.

ובכל זאת אין בהם איסור אתנן זונה ומחירי כלב [המחליף בהמת חולין בכלב, אסור להקריב את הבהמה, ונקראת "מחיר כלב"].

עופות של חולין, שהקילה בהם תורה, שאין המום פוסל בהן [שלא נאמר דין "תמות" ודין "זכרות" בעופות] — אינו דין שאין איסור אתנן זונה ומחירי כלב חל עליהן!

תלמוד לומר: [בדברים כג יט] "לא תביא אתנן זונה ומחירי כלב בית ה' אלוהיך לכל נדר" — "כל" לרבות את העופות.

ולכן יש צורך להשמיענו שחל איסור תנן זונה בעופות חולין.

עד כאן דברי המשנה.

והמשך דברי המשנה הוא בברייתא:

מקשה התנא בברייתא: מעתה, שלמדנו מהפסוק שאיסור אתנן זונה חל על עופות חולין, אם כן נאמר להיפך: קל וחומר למוקדשין, מעתה! שגם על בהמות מוקדשין יחול איסור אתנן:

כי מה עופות חולין, שהקילה התורה בהם, שאין המום פוסל בהן, החמירה התורה בהם

וממשיך אביי ואומר: והשתא, דאוקמיה [ועכשיו, שהעמיד] רבי אושעיא לברייתא ההיא של אתנן במוקדשין בממנה זונה על פסחו, ורבי היא, שלפיו הוא ממנה אותה על טלה של הפסח שיש בו שיעור בקדושתו ויש בו צד חולין [ולכן לולא המיעוט מהפסוק היה ראוי לומר שחל שם אתנן זונה עליו].

שמע מינה מדברי רבי אושעיא, דסבירא ליה שאפילו בקדושת פסחו משייר איניש, ולא רק במעות שאין בהם קדושת הגוף.

אם כן, כל שכן שיש לומר שגם במעות משייר.

ואם כן, לפי דבריו של רבי אושעיא, כל שכן שאפשר להעמיד את הברייתא של ממנה אחרים על פסחו שמעות שבידו חולין — כרבי.

כי לדבריו גם הטלה וגם הדמים אינם קדושים לגמרי. ואם כן, פשוט הוא שמעות שבידו חולין.

ועתה מבארת הגמרא: מאי היא דרבי אושעיא? ביחס לאיזה משנה דיבר רבי אושעיא?

דתנן בענין אתנן זונה [תמורה ל א]:

נתן לה לזונה מוקדשין [בהמות שהוקדשו לקרבן] באתתנה — הרי אלו מותרין. שלא חל עליהם איסור אתנן זונה.

נתן לה עופות כגון תורים ובני יונה דחולין באתננה — הרי אלו אסורין.

ואם תאמר, מה חידוש יש בזה שאם נתן לה עופות של חולין אסורים משום אתנן? הא

שאתנן ומחיר חל עליהן.

מוקדשין, שהחמירה התורה בהם, שהמום פוסל בהן — אינו דין שאתנן ומחיר חל עליהן?!

ומתוצאת הברייתא: תלמוד לומר: [שם] "לכל נדר" — פרט לדבר הנדר. וכך הוא פירוש הפסוק: אסור להביא אתנן זונה ולנדור עליו נדר שיהיה לקרבן. ומזה יש למעט מוקדשין, שכבר נדרו עליהם שיהיו קרבן, שאין אסור אתנן חל עליהם.

ומדייקנן מהברייתא:

משמע מדברי הברייתא שלא היינו יודעים שאין אתנן חל במוקדשין אלא רק מטעמא דכתב רחמנא "כל נדר". ומשמע, הא לאו הכי [לולא הפסוק הזה], הוה אמינא כי מוקדשים — חל אסור אתנן עליהם!

ותמהינן על זה: והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו?! ומוקדשין ממון גבוה הם, ואיך יכול אדם לאסור אותם באיסור אתנן?

ועל כך אמר רבי אושעיא לתרץ: הברייתא מדברת בממנה זונה על פסחו, שפסח הוא ממון בעלים, ורבי היא.

ומבאר הגמרא: מאי רבי? היכן מצינו שרבי סובר שהפסח ממון בעלים הוא?

דתניא: נאמר [שמות יב] בענין קרבן פסח: "אם ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפשת".

וכך יש לדרוש את הפסוק:

"אם ימעט הבית" — שיהיו לבעל הפסח מעות מועטין.

"מהיות משה" — שאין לו מה לקנות לצורך אכילת השה של קרבן פסח [כגון שאין לו עצים לצלותו, כדלקמן].

אז "ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו" — יקח מעות משכנו, וימנהו על פסחו, ויקח מן המעות הללו מה שהוא צריך כדי לאכול את הפסח.⁽⁶⁾

חכמים אומרים: "מהיות משה" — החייהו⁽⁷⁾ משה, רק אם ימעט הבית מכדי אכילה של השה.

וכגון שאין לו עצים לצלותו.

דרשו "מהיות משה" — "החייהו משה", ומשמע שדרשו מתחילת הפסוק "מהיות משה" — שאפשר למכרו והחיותו מדמי השה, וכן פירש רש"י תמורה ל ב. רש"י. ובגמרא לקמן דרשו חכמים החייהו "לשה" [שאינן רשאי לקנות דברים אחרים אלא לצורך השה]. ונראה מזה לכאורה כדברי רש"י כאן.

7. לעיל פט א דרשו בגמרא "מהיות משה" — "מחיותיה דשה". ופירש רש"י שדרשו בעוד

למכור קדשים קלים ש"יתכפר" בו האחר, ודלא כקצות החושן.

[ועייין באור שמח פ"ב מגניבה, והעמק שאלה אמור שאילתא קי"א וקהילות יעקב בבא קמא סימן יב שדעת כולם שהרמב"ם פסק דלא כרבי יוסי הגלילי].

6. מדברי רש"י משמע שדרשו מסוף הפסוק "ולקח הוא ושכנו" שיכול למכור את השה ולקחת צרכי פסח מדמיו. אבל בגמרא לקמן

כי רק לצורך אכילת השה הוא רשאי למכרו, על ידי שממנה עוד אנשים על קרבנו.

ולא אם ימעט הבית מכדי מקח! שאם אין לו מעות לסחורה אינו רשאי למכור פסחו לכהן.⁽⁸⁾

רבי אומר: אף אם ימעט הבית מכדי מקח. שאם אין לו מעות למקח וממכר — ממנה אחר עמו על פסחו ועל חגיגתו, ומעות שבידו חולין. היות שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהן, שלא יהיה השה קדוש לגמרי, אלא משייר בו חולין כדי להמנות אחרים עליו, ומתחילים המעות על חלק החולין שבקרבן. ומותר לעשות זאת אפילו כדי להשתמש במעות שיקבל לצורך מקח וממכר.

[והיינו כדעת רבי אושעיא, ואילו לדעת אבי הגמרא מפרשת לקמן].

ונחלקו רבה ורבי זירא בהסבר מחלוקת רבי וחכמים:

חד אמר: בעצים לצלייתו — כולי עלמא לא פליגי שמותר למכור את חלק הקרבן לאחרים, ומותר לקנות במעות שקיבל מהנמנים על הפסח עצים לצלייתו, כיון דתקנתא דפסח הוא — כגופא דפסח דמי.

כי פליגי [במה נחלקו רבי וחכמים] במצה ומרור, שרוצה לקנותם במעות הללו:

רבנן סברי: הא מצה ומרור אכילה אחריתי היא, ואינה חלק מאכילת קרבן הפסח עצמו.

ורבי סבר: כיון דהכשירו דפסח הוא, שמצה ומרור באים להכשיר את אכילת הפסח, שנאמר בו "על מצות ומרורים יאכלוהו", גם הם כגופא דפסח דמי.⁽⁹⁾

היותו לשה בחיים.

ור"ח פירש שחכמים דרשו מהיות משה שרק בעודו בחיים שם שה עליו. אבל משנשחט נעקר שם שה מעליו.

ולכאורה כאן אי אפשר לפרש כן, שהרי דרשו "החיהו — משה". משמע שדרשו החיהו מתיבת "מהיות" בפני עצמה. ולכאורה צריך לומר בגמרא כאן שלשון הויה משמעותו חיים.

8. לדעת חכמים הטלה קדוש מתחילתו לגמרי. ואם כן קשה, איך יכול למנות אחרים על פסחו אחרי שכבר הקדישו. הרי הוא כולו מוקדש עבורו. וכתבו התוספות [פט ב ד"ה וזה] שאף על פי שאינו משייר בקרבן חולין, מכל מקום בשעה שהפרישו היה דעתו שיצאו בו כל אשר ימנה עליו.

וביאר החזון איש, שאפילו למאן דאמר אין ברירה צריך לומר שבענין פסח גלתה התורה שיש ברירה. שנאמר "ולקח הוא ושכנו הקרוב" ונאמר אחר כך "תכוסו" [תשחטו], ומשמע שלעולם נמנים עליו קודם שחיתה. [וכעין זה מקדיש אדם שני תורים לקינו, ואחר כך, בשעת המליקה, אומר הכהן: עוף זה עולה ועוף זה חטאת. שבזה התורה גלתה שיש ברירה].

9. כתבו בתוספות: לפי המאן דאמר הזה אי אפשר להעמיד את הברייתא של אתנן במוקדשין כרבי. שהרי גם רבי מודה שאי אפשר להוציא את הפסח לחולין גמורים [כל שכן לאתנן זונה]. אלא בעל כרחך לפי המאן דאמר הזה צריך להעמיד כרבי יוסי הגלילי שקדשים קלים ממון בעלים הוא.

ובענין הברייתא של ממנה אחרים לפסחו

ולדבריו תיקשי: **הא קתני בהדיא** כברייתא: "רבי אומר אף מכדי מקח, שאם אין לו, ממנה אחר עמו על פסחו ועל חגיגתו, ומעות שבידו חולין. **שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהן**".

הרי, שהקדישו את פסחיהן על מנת שלא יהיו הקדש לגמרי, אלא שיירו בקדושתן. וזה שלא כדברי אביי שאמר בפסח לא משייר איניש!

ומתרצינן: **אימא: שעל מנת כן הקדישו ישראל מעות פסחיהן**.

והיינו, שכשהפריש הנמנה על הפסח את מעותיו, שייר בקדושתן, על מנת שאם ירצה ליתנם במתנה יוכל ליתנם במתנה בחזקת חולין.

מתניתין:

כדי להבין את האמור במשנתנו צריך להקדים כמה דברים:

א. דין הזב:

אם ראה אדם ראייה אחת של זוב ביום אחד, ואחר שהעריב השמש [בצאת הכוכבים] מותר לטבול ולאכול בקדשים.

וחד אמר: **במצה ומרור נמי כולי עלמא לא פליגי** [לא נחלקו] דכתיב [בשמות יב] בענין קרבן פסח: **"על מצות ומרורים יאכלוהו"**. דכיון דמצה ומרור **מכשירין דפסח נינהו** [הם] — **כפסח דמי**.

כי פליגי בזה נחלקו רבי וחכמים: **ליקח בו בדמי הפסח טלית**.

רבנן סברי: "מהיות משה" אמר רחמנא, ודרשו: החייהו לשה לצורך אכילתו מן המעות.

ורבי סבר: "מהיות משה", היינו החיה **עצמך ממכירת השה**.

[שהרי לא כתוב בתורה "מהיות שה", אלא "מהיות משה". ר"ח].⁽¹⁰⁾

ומקשינן מלשון הברייתא על דברי אביי:

ולאביי, דאמר: אי לאו דאוקמא [אם לא שהעמיד] **רבי אושעיא לברייתא החיא של אתנן במוקדשין בממנה זונה על פסחו, ורבי היא, הסובר שהפסח עצמו אינו קדוש לגמרי — הוי מוקמינן לה, אני אביי הייתי מעמיד את הברייתא בקדשים קלים, ואליא דרבי יוסי הגלילי, דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא**.

אבל בפסח — לא משייר איניש בקדושתו כלום. ומקדיש את כולו לגבוה.

10. קשה, כיון שרבי למד מהפסוק "החיה עצמך משה", אם כן, מה צריך רבי לסברא "שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהם"? ויש לומר שהפסוק משמיע לנו שדעת האדם לכך. תוספות. [ונפקא מינה, שכיון שהטעם שהמעות חולין הוא משום שדעת האדם לכך,

מעות שבידו חולין, צריך לומר לפי זה שהברייתא אמנם כרבי והמעות אינם חולין גמורים אלא שיכול לקנות בהם מצה ומרור. [אבל כרבי יוסי הגלילי אי אפשר להעמיד את הברייתא, שהרי שנו בה המוכר שלמיו לא עשה כלום כמבואר בגמרא].

ואם ראה שתי ראיות רצופות באותו היום, או ביומיים רצופים, חייב לספור שבעה ימים נקיים בלא זיבה, וטובל בשביעי, ואוכל בקדשים בערב.

ואם ראה שלוש ראיות רצופות, הרי הוא סופר שבעה נקיים מזוב, וטובל בשביעי. ועדיין אסור בקדשים. ולמחרת, בשמיני, מביא קרבנות שחייבה התורה את הזב, ואוכל בקדשים בערב.

[נחכמים הצריכוהו לטבול שנית ביום השמיני, אחר שהביא קרבנותיו, ורק אחר כך מותר לו לאכול בקדשים בערב].

ב. דין אשה שראתה דם:

שבעה הימים הראשונים שהאשה רואה בהם דם נקראים "ימי נדות", ואחריהם באים אחד עשר יום נקראים "ימי זיבות" – שאם ראתה בהם דם יש עליה דין זבה. ומשנגמרו אחד עשר יום אלו, חוזרין ימי נידתה – שכל דם שתראה בהם יש עליה דין "נדה".

ודין ימי הנדות כך הוא:

בין אם ראתה יום אחד ובין אם ראתה שבעה ימים רצופים, לעולם היא טמאה שבעה ימים, ואפילו ראתה בכל שבעה ימים הללו דם, ומשהגיע יום השביעי פסקה לראות, הרי היא מחכה עד אחר שהעריב השמש, ומותרת לטבול בלילה, ומותרת מיד לבעלה אך עדיין היא אסורה לאכול בקדשים עד שיעריב יום השמיני, למחרת.

ודין ימי הזיבות כך הוא:

אם באותם י"א יום ראתה יום אחד [אפילו

ראתה בו כמה ראיות] נקראת "שומרת יום כנגד יום", שצריכה "לשמור" את היום שלמחרת ראיתה בנקיות, שתבדוק שאין לה דם באותו היום, וטובלת בו ביום, ואחר שהעריב השמש, יכולה לאכול בקדשים.

וכן הדין בראתה דם בשני ימים, שומרת את היום השלישי בנקיות, וטובלת בו ביום. ומותרת לאכול בקדשים בערב.

אבל אם ראתה שלושה ימים רצופים, סופרת שבעה ימים נקיים שלא רואה בהם דם, ורק ביום השביעי היא טובלת, וביום השמיני צריכה להביא קרבן לכפרתה, ואוכלת בקדשים אחר שהעריב יום השמיני.

ג. הנוגע במת, הרי הוא טמא שבעה ימים, ומזים עליו מי חטאת ביום השלישי וביום השביעי, וטובל ביום השביעי, ואוכל בקדשים בערב.

ד. הנוגע בשרץ טמא יום אחד. וטובל בו ביום ואוכל בקדשים בערב.

ה. "טבול יום" הוא כינוי לכל מי שהיה טמא וטבל. שאף על פי שאינו נקרא "טמא" [ואין מגעו ומשאו מטמאים], מכל מקום יש עליו טומאה קלושה, ואסור לאכול בקדשים עד הערב שאחרי הטבילה.

ו. "מחוסר כיפורים" הוא כינוי לאדם שכבר הגיע זמנו להטהר, וטבל, אלא שעדיין הוא צריך להביא קרבנות לכפרתו. ורק אחרי שיביא את הקרבנות ויעריב שמשו [לאחר הבאת קרבנותיו] הוא מותר לאכול בקדשים.

הכלל שבאה המשנה ללמדנו:

שוחטין את הפסח ב"ד ניסן עבור טמא, כדי

שיוכל לאכול בקדשים בליל ט"ו, אף על פי שעכשיו הוא עדיין אינו ראוי לאכול בקדשים.

ולכן:

א. **זב שראה שתי ראיות**, שטמא רק שבעת ימים, ואינו חייב בקרבן — **שוחטין עליו** קרבן פסח בי"ד בניסן, כשחל להיות יום זה **בשביעי** לטומאתו. ואף על פי שעכשיו הוא עדיין אינו ראוי לאכול קדשים מפני שעדיין הוא בתוך שבעת ימי טומאתו, מכל מקום הוא ראוי לאכול בקדשים בערב [ובגמרא מפורש אם מדובר אפילו קודם שטבל או רק אחר שטבל].

ואם **ראה שלש ראיות**, אין שוחטין עליו בשביעי. שהרי חייב להביא קרבן כפרתו בשמיני, ולא יהיה ראוי לאכול בערב.

ולכן, **שוחטין עליו** רק ביום השמיני שלו, כאשר הוא חל להיות בי"ד ניסן.

ב. **שומרת יום כנגד יום**, אשה שראתה דם באחד עשר יום הנקראים "ימי זיבה", והרי היא צריכה לשמור את יום המחרת בנקיות וטובלת בערב, **שוחטין עליה בשני שלה**, למחרת יום ראייתה, כיון שמותר לה לאכול בלילה.

ואם **ראתה דם שני ימים**, וצריכה לשמור את היום השלישי בנקיות, **שוחטין עליה בשלישי**, כיון שמותרת לאכול בלילה.

ג. **וזבה שראתה שלושה ימים** רצופים בתוך ימי הזיבות וצריכה לספור שבעה ימים

נקיים, ולהביא קרבן בשמיני, שוחטין עליה **בשמיני**, ותביא את קרבן כפרתה קודם שתחשך, ותאכל בפסח בלילה.

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: שוחטין את קרבן הפסח, וזורקין את דמו, על עבור טבול יום, אחרי שטבל וטהר מטומאתו, אך עדיין לא העריב שמשו.

וכן עבור **מחוסר כיפורים** לפני שהביא את קרבנו ביום השמיני. כיון שבידו להקריב קרבנותיו ויטהר בערב.

ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, שעדיין צ-ב שם "טמא" עליו. כלומר קודם טבילה. ואף על פי שבידו לטבול היום ולאכול בלילה, אסור. וטעמו מפורש לקמן.

ולאו דוקא טמא שרץ, אלא הוא הדין בכל הטמאים שלא טבלו, אין שוחטין עליהם את הפסח. (1)

ועולא אמר: אף שוחטין וזורקין על טמא שרץ, כיון שיכול לטבול באותו היום קודם שתחשך, ולאכול בקדשים בערב.

והוא הדין בכל הטמאים שבידם לטבול ביום ולאכול בערב. כגון טמא מת ביום השביעי, או זב שראה שתי ראיות בשביעי, גם עליהם שוחטים את הפסח.

ומקשינן: **לרב**, שאמר אין שוחטין את הפסח על טבול יום — **מאי שנא טבול יום דחזי**

1. ונקט טמא שרץ מפני שהוא טמא יום אחד. וממילא ודאי יכול לאכול בקדשים בערב. מה

אם כן גם בחגיגה הבאה עם הפסח ונאכלת למנויים, גם בזה דעתו לכך כמבואר בלשון רבי].